

Targi Dziedzictwo - dawne dzieje w nowoczesnej oprawie

Zakończyły się III Targi Konserwacji i Restauracji Zabytków oraz Ochrony, Wyposażenia Archiwów, Muzeów i Bibliotek DZIEDZICTWO, które odbyły się w dniach 7-9 października w Centrum Targowo-Kongresowym MT Polska w Warszawie. To unikatowe w skali kraju wydarzenie zgromadziło 76 wystawców z Polski, Francji, Niemiec i Węgier. Z kolei 1890 odwiedzających przyszło zapoznać się z ofertą i wziąć udział w bogatym programie merytorycznym. Wszystkich uczestników targów łączył wspólny cel - ochrona dziedzictwa narodowego.

Targi Dziedzictwo to wydarzenie, które z roku na rok prężnie się rozwija. W tegorocznej edycji wzięło udział znacznie więcej wystawców niż w ubiegłym roku, w tym także firmy zagraniczne. Trzecia edycja doceniona została też przez najważniejsze instytucje i władze państwowe, dla których utrwalenie dziedzictwa dla kolejnych pokoleń jest sprawą dużej wagi. Podczas uroczystej inauguracji wydarzenia marszałek Sejmu RP Małgorzata Maria Kidawa-Błońska mówiła o tym, że Polska powinna być ze swojego dorobku dumna, a Polacy potrafią dbać o dziedzictwo i zabytki w sposób wyjątkowy. Dodała także, że targi to nie tylko miejsce, w którym prezentowane są rozwiązania mogące wiele zaoferować sztuce konserwacji, lecz także platforma wymiany poglądów i doświadczeń.

Piotr Żuchowski, generalny konserwator zabytków, w liście skierowanym do uczestników Targów Dziedzictwo podkreślił znaczenie tego wydarzenia, jako miejsca spotkań i debaty różnych grup zawodowych związanych z szeroko rozumianą ochroną dziedzictwa, tj. pracowników służb ochrony zabytków, konserwatorów, muzealników, archiwistów, bibliotekarzy oraz przedsiębiorców - [LIST](#). Potwierdził również, jak ważne jest podejmowanie na targach dyskusji w takich kwestiach jak: ochrona architektury współczesnej, planowanie przestrzenne, dziedzictwo militarne, miejsce archeologii w systemie ochrony zabytków, szkolnictwo konserwatorskie, doktryna czy etyka zawodowa.

Targi Dziedzictwo odwiedzili znamienici goście z zagranicy. Swoją obecnością zaszczylicili Gustavo Araoz, prezydent Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych ICOMOS, prof. Stefano Bertocci, dziekan Wydziału Architektury Uniwersytetu Florencji, Paolo Del Bianco, prezydent Fundacji Romualdo Del Bianco oraz Hoshino Tsuji, ekspert Fundacji Romualdo Del Bianco, reprezentant miasta Kioto.

Podczas oficjalnego otwarcia wręczono nagrodę Grand Prix dla Aleksandra Starzyńskiego, byłego wielkopolskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków, w uznaniu jego wieloletnich zasług w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego.

Technologia w służbie zabytków

Tak jak dziedzictwo narodowe łączy pokolenia, tak Targi Dziedzictwo połączyły przedstawicieli różnych środowisk i specjalizacji. W jednym miejscu spotkali się reprezentanci władz państwowych, wojska i kościoła, wymianę doświadczeń prowadzili konserwatorzy, architekci, prawnicy, doradcy, osoby związane ze światem bibliotek, archiwów i muzeów, a także specjaliści z firm oferujących rozwiązania dla tej branży.

– To są specjalistyczne targi. Nie ma tu osób przypadkowych, lecz wyłącznie ściśle związane z branżą, doskonale znające jej potrzeby. Przeprowadziliśmy kilka ciekawych rozmów, choć trudno od razu mówić o wynikach – podzielił się swoimi wrażeniami Aleksander Hański z INSTAC, firmy zajmującej się instalacjami mgłowymi zabezpieczającymi pomieszczenia oraz eksponaty przed pożarem.

Stoiska wystawców cieszyły się dużym zainteresowaniem. *– System, który wystawiamy, wykorzystywany jest w muzeach na całym świecie. Nie spodziewaliśmy się, że Targi Dziedzictwo to aż tak duże wydarzenie, już samo otwarcie bardzo pozytywnie nas zaskoczyło. Było rewelacyjnie, już pierwszego dnia odwiedziło nas około czterdziestu osób –* chwaliła wydarzenie Katarzyna Piekarska z firmy POKON prezentującej cyfrowy video mikroskop 3D HIROX. Urządzenie umożliwia inspekcję, robienie zdjęć, filmów, wykonywanie pomiarów 2D i 3D, a także powiększenie badanego fragmentu aż 10 tysięcy razy.

Na Targach Dziedzictwo można było poznać aktualną ofertę technik i technologii stosowanych w konserwacji i restauracji zabytków. *– Dzięki prezentowanym tu nowościom technologicznym dowiadujemy się, że pewne działania konserwatorskie można wykonać metodą nie ingerującą zbyt intensywnie w substancję zabytku. To cenna wiedza –* podkreślał dr Karol Guttemajer, naczelnik Wydziału Opieki nad Zabytkami Biura Stołecznego Konserwatora Zabytków.

Zwiedzający przekonali się, że nowe technologie towarzyszą specjalistom w codziennej pracy. *– Na porządku dziennym jest już wykonywanie inwentaryzacji zabytkowych obiektów z użyciem skanera 3D lub pomiarów fotogrametrycznych dzięki wykorzystaniu zdjęć z drona. Na podstawie tak uzyskanych informacji możemy stworzyć parametryczny model BIM, zawierający szeroki wachlarz danych na temat budowli, np. budulca ściany, liczby okien czy drzwi danego typu –* tłumaczył Tomasz Kowalik z biura architektonicznego Festgrupa, które wykonało inwentaryzację warszawskiego Belwederu. Na restauratorów i konserwatorów czekał szereg praktycznych rozwiązań. Prezentowano specjalne oprogramowania ułatwiające i skracające czas sporządzania dokumentacji, a przedstawiciele firm posiadający niezbędne kwalifikacje przy pracy z zabytkami chętnie udzielali informacji.

Równie ciekawie prezentowała się oferta skierowana do przedstawicieli bibliotek, muzeów i archiwów. Zainteresowani mogli zapoznać się z urządzeniami do digitalizacji zbiorów oraz posłuchać o innowacyjnych rozwiązaniach IT służących popularyzacji zgromadzonych dzieł. Wystawcy demonstrowali zastosowanie skanerów niewymagających zaangażowania pracy człowieka, kodów QR pełniących funkcję elektronicznego przewodnika, gotowych aplikacji przeznaczonych dla muzeów oraz historycznych gier komputerowych.

Na stoiskach wystawców nie zabrakło elementów wyposażenia, m.in. elektronicznego systemu zarządzania kluczami czy dwustukilogramowej klimatyzowanej witryny pancerniej służącej do przechowywania przedmiotów muzealnych. Dużym powodzeniem cieszyły się także rozwiązania chroniące przed zniszczeniem zbiorów: maszyna do czyszczenia ksiąg i ekologiczna metoda konserwacji dzieł sztuki Air System gwarantująca całkowite wyginięcie pasożytów.

Spacer po zabytkach

Elementem wzbogacającym targi były wystawy prezentujące przykłady prac konserwatorskich i restauratorskich. Na wyróżnienie zasługiwała wystawa ołtarza Wita Stwosza z okazji 15-lecia Międzyuczelnianego Instytutu Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki, na której można było podziwiać imponujących rozmiarów główną scenę Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny.

Narodowy Instytut Dziedzictwa przygotował dwie wystawy. Pierwsza zatytułowana „Rola koloru w zabytkach architektury w Polsce oraz proces ochrony i konserwacji tej wartości na przykładzie wybranych obiektów” obejmowała prezentację zespołu pielgrzymkowego w Świętej Lipce na Warmii, manierystycznej rezydencji w Krasicy oraz Starego Miasta w Tarnowie. Drugą wystawą była „Konserwacja polskiej części Parku Mużakowskiego w latach 1989-2014”, która przedstawiała efekty prac konserwatorskich prowadzonych w polskiej części parku, który 11 lat temu został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Na wystawie pt. „Plany rozwoju Państwowych Terenów Wyścigów Konnych Służewiec” można było zobaczyć efekty prac modernizacyjnych prowadzonych od 2008 roku oraz plany związane z inwestycjami rewitalizacyjnymi.

Na stoisku Biura Stołecznego Konserwatora Zabytków w galerii „Historyczne więźby dachowe kościołów warszawskich” pokazane zostały przykłady tradycyjnego ciesielstwa i dawnej myśli inżynierskiej. Do dziś zachowała się część dawnych konstrukcji, a na podstawie informacji archiwalnych można określić układ i wygląd dawnych ustrojów dachowych stosowanych w kościołach warszawskich od średniowiecza po dwudziestolecie

międzywojenne. Dodatkowo można było odbyć wirtualną podróż po zabytkach stolicy. Umożliwiła to prezentowana zakładka „Zabytki”, znajdująca się na stronie internetowej m.st. Warszawy.

Uwagę odwiedzających przyciągała również wystawa „Archiwa rodzinne z AP Lublin” Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych. Na planszach eksponowane były różnorodne dokumenty urzędowe, fotografie czy korespondencja, które do dziś często są przechowywane w archiwach domowych.

Dziedzictwo okiem ekspertów

Program merytoryczny Targów Dziedzictwo wypełniony był konferencjami oraz wykładami, które prowadzili eksperci z czołowych ośrodków akademickich, badawczych, organizacji branżowych i instytucji naukowych. Prelekcje trwały nieprzerwanie od momentu rozpoczęcia targów do ostatniego gościa, a wiele z nich przerywano brawami.

Podczas bloku „Ogólnopolskie Dni Konserwatorskich: teoria a praktyka” dyskutowano między innymi o roli służb konserwatorskich, roli edukacji: profesjonalnej, zawodowej i społecznej oraz o zastosowaniu najnowszych technologii w ochronie dziedzictwa narodowego.

– Program targów konsekwentnie odnosi się do realnych zagrożeń w ochronie zabytków. To wydarzenie daje możliwość wspólnego poszukiwania rozwiązań prawnych i organizacyjnych dla zapewnienia najskuteczniejszej formy ochrony dziedzictwa jako źródła tożsamości – podkreślił Ryszard Mikliński, były generalny konserwator zabytków, członek zarządu firmy Archaios, współorganizatora targów. Zwracał uwagę na potrzebę zdefiniowania na nowo relacji pomiędzy służbą konserwatorską a właścicielem i użytkownikiem zabytku. – „Zabytek” jest przeszłością, a „dziedzictwo” współczesnością. Zabytek nabiera nowych funkcji, ze statycznej staje się komercyjny, zmienia otoczenie, tworzy miejsca pracy, a jednocześnie pełni funkcję edukacyjną – mówił Ryszard Mikliński.

Program merytorycznych wydarzeń bloku „Ogólnopolskie Dni Konserwatorskie: teoria a praktyka” obejmował następujące konferencje i wykłady:

- „Orzecznictwo administracyjne i konserwatorskie”,
- „Polskie prawo ochrony zabytków - propozycje zmian”,
- „Europejskie trendy w badaniach i konserwacji zabytkowych, drewnianych więźb dachowych”,

- Panel wymiany doświadczeń wojewódzkich i diecezjalnych konserwatorów zabytków;
- „Planowanie przestrzenne w zarządzaniu dobrami kulturowymi światowego dziedzictwa UNESCO”;
- „Iluminacje obiektów zabytkowych”;
- „Ochrona Wojskowych Nieruchomości Zabytkowych”;
- Forum Samorządowych Konserwatorów Zabytków: finansowanie zabytków - propozycje zmian,
- „Zabytki XX wieku – jak chronić i nie burzyć”;
- „Techniki nieinwazyjne w badaniach zabytków”;
- „Miejsce Archeologii w obecnym systemie ochrony zabytków – możliwości i zagrożenia”;
- „Archeologia na autostradach - sukces czy porażka”;
- „Fortyfikacje - co dalej”;
- „Mieszkaniówka na fortach - dlaczego nie?”.

W ramach Targów Dziedzictwo odbyły się również trzy sesje II Kongresu Konserwatorów Polskich „Przeszłość dla przyszłości”:

- „Rola służb konserwatorskich w utrzymaniu zasobów dziedzictwa kulturowego i ich integracji ze współczesną przestrzenią egzystencjalną, nowa sztuka w kontekście przeszłości”;
- „Znaczenie powszechnej edukacji, kształcenia zawodowego, akademickiego i permanentnego dla ochrony dziedzictwa kulturowego i powszechnego dostępu do niego, turystyka kulturowa - Pomnik Historii jako forma nobilitacji i promocji dziedzictwa dla przyszłości”;
- „Innowacyjne techniki i technologie w zabytkowej przestrzeni - prospekcja, dokumentacja, monitoring i popularyzacja”.

Z kolei Krzysztof Sałaciński, radca ministra w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a także prezes Polskiego Komitetu Błękitnej Tarczy, podsumowując drugi blok tematyczny „Ochrona zbiorów muzealnych, archiwalnych i bibliotecznych” wskazał potrzebę kontynuacji i rozwoju Targów Dziedzictwo. Wydarzenie to integruje środowiska związane z ochroną dziedzictwa kulturowego, w tym osób odpowiedzialnych za ochronę zbiorów

muzealnych, bibliotecznych i archiwalnych. Dla wielu instytucji kultury jest też szansą przedstawiania swoich dokonań w różnych obszarach związanych z ochroną dziedzictwa, w tym związanych z bezpieczeństwem zbiorów. – *To właśnie te instytucje mogą dzięki targom zaprezentować swoje dokonania* – mówił. Wyraził również nadzieję, że w następnej edycji targów zostanie wzmocniony ten segment i pojawią się nowe obszary ważne dla ochrony dziedzictwa kultury, jak np. salon wydawców prezentujący wszystkie polskie publikacje dotyczące sfery dziedzictwa czy unikatowe specjalistyczne sesje naukowe. - *Jestem przekonany, że pozyskamy kolejnych sojuszników w tworzeniu tego programu, zapraszam ich do współpracy. Jestem otwarty na wszelkie inicjatywy. Już myślimy o tworzeniu przyszłorocznej edycji targów* - dodał.

Program merytorycznych wydarzeń bloku „Ochrona zbiorów muzealnych, archiwalnych i bibliotecznych” obejmował następujące konferencje i wykłady:

- „Dziedzictwo kultury w zagrożeniu - nowe wyzwania”,
- „Praktyczne realizacje prac konserwatorskich w bibliotekach polskich”,
- „Archiwistyka społeczna - porządkowanie i zabezpieczanie zbiorów”,
- „Warunki przechowywania zbiorów - nowe trendy, nowe kierunki”,
- „Bezpieczeństwo przeciwpożarowe zbiorów i osób przebywających w obiektach zabytkowych”.

Organizatorzy i patroni honorowi

Organizatorem wydarzenia była firma MT Targi Polska wraz z partnerami: Polskim Komitetem Błękitnej Tarczy, Stowarzyszeniem Konserwatorów Zabytków, Stowarzyszeniem Starożytników, Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz firmą Archaios Sp. z o.o. Program merytoryczny Ogólnopolskich Dni Konserwatorskich oraz bloku poświęconego muzeom, archiwom i bibliotekom powstał przy wsparciu najważniejszych instytucji i organizacji branżowych oraz zaangażowaniu członków Rady Programowej. Patronat honorowy nad Targami Dziedzictwo objęli: Małgorzata Kidawa-Błońska - marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, Janusz Piechociński - wiceprezes Rady Ministrów, minister gospodarki, Beata Oczkiewicz - podsekretarz stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Hanna Gronkiewicz-Waltz - prezydent m.st. Warszawy, ks. Wiesław Alojzy Mering - biskup ordynariusz Diecezji Włocławskiej, przewodniczący Rady ds. Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Konferencji Episkopatu Polski, Jego Eminencja Wielce Błogosławiony Sawa - prawosławny Metropolita Warszawski i całej Polski, dr hab. Władysław Stępiak - naczelny dyrektor Archiwów Państwowych, gen. brygadier Wiesław Leśniakiewicz - komendant główny Państwowej Straży Pożarnej, szef Obrony Cywilnej Kraju.

Patronat medialny nad Targami Dziedzictwo objęło Polskie Radio oraz najważniejsze magazyny i portale branżowe, które publikowały liczne materiały zapowiadające oraz podsumowujące targi.